

Het lied van de aarde

Schilderijen van Suzanne Glerum

Thuisgekomen na een bezoek aan het atelier van Suzanne Glerum, luister ik naar Mahlers 'Lied von der Erde' en bekijk nog eens de foto's van de schilderijen. Uit verf en kleur zie ik onstuimig land ontstaan; ik zie melancholie en mildheid, woede, pijn en vertroosting.

Dan zet ik Canto Ostinato op, van Simeon ten Holt. Nu zie ik kracht en energie; ritme en herhaling, een almaar doorgaande beweging van toetsen, laag over laag aangebracht, steeds dieper en verder doorwerkt, tot er een tijdloze, onbenoembare wereld ontstaat, die, naarmate ik me meer overgeef aan het kijken, onontkoombaar voor me wordt en mij tenslotte in zich opneemt.

Ik zie verflokkers en penseelstreken, gedempte kleuren die eentonig lijken maar bij nader inzien een rijkdom aan nuances prijsgeven; diepbloauwe accenten in een bruine modderbrij, een zacht licht dat zich verplaatst over een lichtgroen vlak. Ik laat me raken door de intensiteit van de toets; de kracht van een gebaar, de vloeiendheid van een lijn - en door de helderheid van een onverwacht lichtblauw.

Het werk van Suzanne Glerum beweegt zich tussen dramatiek en het spel met de verf. Haar schilderijen tonen een 'herinnerd landschap'. In eenvoudige, pure, haast rauwe beelden, zijn kleigronden, stoppelvelden, wolkenluchten, zandduinen en zeegezichten te herkennen. Soms is er zozeer op het onderwerp ingezoomd dat er louter nog verf, toets en kleur is te zien. Onder de eenvoud van het beeld, ligt een diepe doorwerktheid. Naast puurheid en rauwheid, is er altijd bewogenheid.

De schilderijen getuigen van een intense verbondenheid met het land. Glerum is geen schilder die afstand neemt en reflecteert over de betekenis van het landschap. Zij ervaart betekenis door er te zijn, door er 'in' te gaan, door zelf deel uit te maken van de aarde, de wind, de lucht, het water en het zand. Over die verbondenheid kan ze niet anders vertellen, dan door hem al schilderend te herhalen; door in het schilderij te zijn zoals ze in het landschap was. De energie van het 'in het land zijn', zet zij om in schilderenergie.

In kleine schetsen in krijt, al wandelend gemaakt, legt zij de sfeer van een moment vast, het karakter van een plek. Het zijn notities in vlekken, krassen en vegen, raak en met vaart neergezet. De schetsen vormen het uitgangspunt voor haar schilderijen. Ze geven de compositie aan, zetten de toon, en helpen haar om opnieuw de verbinding te maken met haar onderwerp. Muziek helpt vaak ook, voor de stemming, het ritme, de overgave. Laag over laag brengt Glerum dan de toetsen olieverf aan, gedreven, ritmisch, zoals ze de krijtstreken in haar schetsen zette. Het schilderen is als een modelleren: een tevoorschijn halen van een wereld uit dikke lagen verf. De kleuren ontstaan al schilderend, vaak worden ze op het doek gemengd. Soms is de verf zo dik aangebracht, dat de toetsen schaduwen werpen op het doek; kleine schilderijen worden haast objecten, zwaar van de verf. In dit gevecht met de verf moet de helderheid van de toets zichtbaar blijven, de spontaneïteit van het gebaar gewaarborgd. 'Er mag niets tussen zitten', zegt Glerum. Het schilderen is voor haar 'ergens doorheen schilderen' - de gedachten, de barrières, het idee dat het 'mooi' moet worden. Het is een zoeken naar het moment waarop alles samenvalt, stilvalt, en het schilderij, tenslotte, zegt wat het zeggen moet.

Zo ontstaat de zeggingskracht van het werk heel direct in het handelen - en wanneer het schilderij af is en de schilder zich heeft teruggetrokken, zijn het de sporen van dit handelen, de fysieke kwaliteiten van het werk, die het verhaal doen. De werkelijke betekenis van het werk van Glerum, wordt gedragen door de verf, meer dan door de verwijzing naar het landschap. De dramatiek en het spel met de verf, zijn in haar schilderijen niet los van elkaar te zien.

Wanneer ik me als kijker voor de schilderijen bevind, vragen ze mij, op mijn beurt, de verbinding aan te gaan. Niet om, zoals de personages in 'Das Lied von der Erde', het landschap te beschouwen en mijn emoties erin te projecteren, maar om betekenis te ervaren op een veel directere wijze: door er 'in' te gaan; door me over te geven aan het kijken, en de kenmerken van de verf te verbinden aan mijn eigen aardse menselijkheid.

In Glerums lied van de aarde, is het niet de beschouwer die zingt, maar de aarde zelf: in verf en kleur, in vorm, toets en beweging. En wanneer ik me, al kijkend, aan dat lied verbind, weet ik dat het niet alleen over de aarde gaat, maar ook over mij.